

OPLEIDEN, OPLEIDEN, OPLEIDEN

15 MEI 2020 | BART MOENS

Dat moet volgens Stijn Baert, arbeidseconoom aan de UGent, de nieuwe mantra worden ^[i]. Van jobs, jobs, jobs naar opleiden, opleiden, opleiden. Werklozen moeten sneller dan vroeger geheroriënteerd worden om zo een langdurige werkloosheid te vermijden. We moeten werklozen vandaag opleiden met het oog op de *war for talent* die morgen, als de Corona-pandemie bedwongen is, onverminderd zal doorgaan. Opleiding kan inderdaad de competentiemismatch op de arbeidsmarkt verkleinen, maar is het ook een oplossing voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt?

Volk, vo., ...

Werkgevers die tot voor kort om volk schreeuwden, zijn plots erg stil geworden. De VDAB heeft in april bijna de helft minder vacatures ontvangen dan in april vorig jaar. Ook het aantal openstaande vacatures kent een forse daling. Volgens de Nationale Bank zouden 180.000 werknemers op vrij korte termijn hun baan kunnen verliezen ^[ii].

Slecht nieuws voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hun kansen op het vinden van werk zullen dalen, want werkgevers zullen weer meer keuze hebben. Gevolg: hogere eisen bij rekrutering en selectie én een lagere *sense of urgency* om het talent van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te benutten en voor hen passende banen te creëren. Ook hun kansen op het behouden van werk zullen dalen. In economisch moeilijke tijden zijn werkgevers immers geneigd om minder geschoolde werknemers te laten afvloeien en te vervangen door hoger geschoolde werknemers of technologie ^{[iii] [iv]}.

De mismatch groeit

Straks zullen meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werkloos aan de kant staan, op zoek naar passende jobs die er niet zijn. Hen aan een baan helpen door werken meer te laten lonen en/of hen te dwingen door uitkeringen minder aantrekkelijk te maken, zit er niet in. Want... verleiden en dwingen tot wat? Tot jobs die er niet zijn?

Wat nu? Ha! Opleiden, opleiden, opleiden in de hoop hun competenties te verhogen, zodat zij later alsnog die hooggeschoolde knelpuntberoepen kunnen invullen. We mogen echter niet vergeten dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vaker laaggeschoold zijn. Voor hen is de stap naar deze

hooggeschoolde jobs weinig realistisch. Zelfs de stap naar een middengeschoolde job – een job met ogenschijnlijk weinig toekomst* – is voor velen van hen nog te complex.

Nil volentibus arduum

Niets is moeilijk voor hen die willen. De mismatch tussen de competenties van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en de competenties die werkgevers vragen, is groot. Deze mismatch moet door de werkzoekende worden gedicht door het volgen van een opleiding of een ander competentieversterkend traject.

“Nee, beste werkzoekende, het zal wellicht geen walk in the park zijn. Maar als je echt wil en je bent bereid om je in te spannen, dan wacht je een mooie toekomst.”

De typisch Westerse denkfout over de maakbaarheid van de mens. Het ergste is dat we hiermee de verantwoordelijkheid – en dus ook de schuld als het niet lukt – bij de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leggen. Upgraden van mensen werkt voor sommigen. Voor anderen niet. Zij hebben nood aan jobs die aansluiten bij hun competenties. Jobs die nu dreigen te verdwijnen of te worden bezet door hoger geschoolde werknemers.

Job, jobs, jobs

Het zal grote inspanningen vragen om de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die werkloos worden, snel terug geactiveerd te krijgen. We kunnen voor hen dan alleen maar hopen dat de economie zich snel herstelt, de vacaturemotor weer op volle toeren draait en werkgevers zo wanhopig zijn dat ze hun ogen richten op het talent aan de onderkant van de arbeidsmarkt en bereid zijn om bestaande jobs te downgraden.

Beter voorkomen dan genezen!

Is het niet slimmer om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt maximaal aan het werk te houden of alsnog aan het werk krijgen?

Bijvoorbeeld door middengeschoolde werklozen extra te verleiden tot het heroriënteren van hun loopbaan en het volgen van een arbeidsmarktgerichte opleiding in plaats van hun toevlucht te zoeken tot de lager geschoolde jobs. Dankzij hun ervaring en mits aangepaste opleidingen hebben vooral zij het meeste potentieel om te evolueren naar de hooggeschoolde knelpuntberoepen. Of door extra incentives te geven aan werkgevers die inzetten op het aan het boord houden en/of halen van de meest kwetsbaren op onze arbeidsmarkt.

De winst voor de arbeidsmarkt van morgen is duidelijk: meer middengeschoolden opgeleid voor de knelpuntvacatures én minder mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die na een lange werkloosheid opnieuw tot werken moeten worden gemotiveerd.

* *We zien al sinds jaren een verschuiving op de arbeidsmarkt, waarbij het belang van hooggeschoolde beroepen toeneemt ten nadele van de middengeschoolde beroepen. Verwacht wordt dat deze trend zich de komende jaren nog zal verderzetten* ^[v].

Bronnen

[i] https://users.ugent.be/~sbaert/PRESENTATIE_SBAERT_Hoorzitting_Vlaams_Parlement_30_april_2020.pdf

[ii] <https://www.nbb.be/nl/artikels/het-herstel-van-de-belgische-economie-komt-heel-moeizaam-op-gang-en-tot-180-000-tijdelijk>

[iii] Jaimovich, N. & Siu, H.E. (2020), Job Polarization and Jobless Recoveries, *The Review of Economics and Statistics*, 102(1): 129-147

[iv] Hershbein, B. & Kahn, L.B. (2016), *Do Recessions Accelerate Routine-Biased Technological Change? Evidence from Vacancy Postings*. Upjohn Institute Working Paper 16-254. Kalamazoo, MI: W.E. Upjohn Institute for Employment Research

[v] Sels, L., Vansteenkiste, S., & Knipprath, H. (2017), *Toekomstverkenningen arbeidsmarkt 2050*, Werk.Rapport 2017 nr.1, Leuven: Steunpunt Werk, HIVA – KU Leuven